

## บทที่ 5

### สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการพัฒนาหลักสูตร เรื่องการสานกระติบข้าวด้วยไม้ไผ่ โดยใช้กระบวนการสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกันทรวิชัยและชุมชนบ้านลุมพุก ตำบลโคกพระ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผู้วิจัยนำเสนอขั้นตอนในการศึกษาค้นคว้าและสรุปผลดังนี้

1. วัตถุประสงค์การวิจัย
2. สมมติฐานการวิจัย
3. วิธีดำเนินการวิจัย
4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. สรุปผลการวิจัย
7. อภิปรายผล
8. ข้อเสนอแนะ

#### 1. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1.1 เพื่อพัฒนาหลักสูตรการสานกระติบข้าวด้วยไม้ไผ่ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
- 1.2 เพื่อพัฒนาแผนการเรียนรู้ กลุ่มการทำงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่องการสานกระติบข้าวด้วยไม้ไผ่ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
- 1.3 เพื่อหารูปแบบกระบวนการสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกันทรวิชัยและชุมชนบ้านลุมพุก ตำบลโคกพระ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

#### 2. สมมติฐานการวิจัย

1. หลักสูตรท้องถิ่นเรื่องการสานกระติบข้าวด้วยไม้ไผ่ โดยใช้กระบวนการสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกันทรวิชัยและชุมชนบ้านลุมพุก มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก
2. แผนการเรียนรู้ เรื่องการสานกระติบข้าวด้วยไม้ไผ่ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

### 3. วิธีดำเนินการวิจัย

#### 3.1 ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า ไว้ดังนี้

1. พื้นที่ศึกษา บ้านลุมพุก ตำบลโคกพระ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัด

มหาสารคาม

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่

##### 2.1 ประชากร

2.1.1 สมาชิกกลุ่มจักสาน จำนวน 78 คน

2.1.2 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนกันทรวิชัย จำนวน

269 คน

##### 2.2 กลุ่มตัวอย่าง

2.2.1 ผู้รู้ในหมู่บ้าน (Key – informants) ได้แก่

สมาชิกกลุ่มจักสานจำนวน 23 คน ได้แก่ สมาชิกกลุ่มจักสานจำนวน 15 คน และครูท้องถิ่นที่เป็นสมาชิกกลุ่มจักสานอาสาสอนนักเรียน จำนวน 8 คน

2.2.2 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่กำลังศึกษา ในปีการศึกษา 2547 โรงเรียนกันทรวิชัย ตำบลโคกพระ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 40 คน

#### 3. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

##### 3.1 ตัวแปรต้น

3.1.1 หลักสูตรเรื่องการสานกระติบข้าวด้วยไม้ไผ่ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

3.1.2 แผนการเรียนรู้เรื่องเรื่องการสานกระติบข้าวด้วยไม้ไผ่ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

##### 3.2 ตัวแปรตาม

3.2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องการสานกระติบข้าวด้วยไม้ไผ่

3.2.2 ความสามารถในการสานกระติบข้าวด้วยไม้ไผ่

3.2.3 ความพึงพอใจของนักเรียนและครูท้องถิ่นที่มีต่อการเรียนการสอน

3.2.4 รูปแบบการบวนการสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชน

#### 4. ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ในปีการศึกษา 2547 ระหว่างเดือน

มกราคม 2547 ถึง เดือน ธันวาคม 2547 รวมเวลา 12 เดือน

#### 4. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

##### 4.1 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า มี 10 ชนิด ดังนี้

1. แบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามปลายเปิด แบ่งเป็น 2 ชุด ได้แก่
  - 1.1 เพื่อสอบถามข้อมูลพื้นฐานของชุมชนบ้านลุมพุกที่เป็นสมาชิกของกลุ่มจักสาน และความต้องการของชุมชนว่าชุมชนต้องการที่จะถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ในชุมชนในเรื่องใดให้กับนักเรียนได้รับทราบ
  - 1.2 เพื่อสำรวจความต้องการของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนกันทรวิชัย นักเรียนต้องการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในเรื่องใด
2. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง
3. หลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่อง การสานกระติบข้าวด้วยไม้ไผ่ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผู้ศึกษาค้นคว้าสร้างขึ้น ประเมินหลักสูตรโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน
4. แผนการจัดการเรียนรู้ กลุ่มงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่องการสานกระติบข้าวด้วยไม้ไผ่ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งผู้ศึกษาค้นคว้าได้พัฒนาขึ้น โดยวิเคราะห์ประสิทธิภาพของแผนการเรียนรู้ ตามเกณฑ์ 80/80 และเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและ หลังเรียน
5. คู่มือครู เป็นคู่มือครูที่ใช้คู่กับแผนการจัดการเรียนรู้และหลักสูตรท้องถิ่นการสานกระติบข้าว
6. แบบประเมินทักษะกระบวนการในการปฏิบัติงาน เป็นแบบประเมินที่ใช้วัดทักษะการปฏิบัติกิจกรรม
7. แบบทดสอบ เป็นแบบทดสอบเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องการสานกระติบข้าวด้วยไม้ไผ่ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เป็นแบบทดสอบปรนัยเลือกตอบแบบ 4 ตัวเลือก จำนวน 10 ข้อ และแบบทดสอบภาคปฏิบัติ จำนวน 6 ข้อ
8. แบบประเมินผลงาน เป็นแบบประเมินเพื่อประเมินชิ้นงานของนักเรียน
9. แบบวัดความพึงพอใจ เป็นแบบสอบถามวัดความพึงพอใจของนักเรียนและครูท้องถิ่น ที่มีต่อการเรียนรู้และผลงานการสานกระติบข้าว
10. แบบประเมินหลักสูตรท้องถิ่นสำหรับผู้เชี่ยวชาญ ใช้แบบประเมินที่มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

## 5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 วิเคราะห์ผลการประเมินหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการสานกระติบข้าวด้วยไม้ไผ่ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ของผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้สถิติพื้นฐาน คือ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5.2 วิเคราะห์หาประสิทธิภาพของแผนการเรียนรู้ เรื่องการสานกระติบข้าวด้วยไม้ไผ่ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ตามเกณฑ์ 80/80 โดยใช้สถิติพื้นฐาน คือ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5.3 วิเคราะห์หาประสิทธิภาพของแผนการเรียนรู้ โดยการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้สถิติทดสอบที (t-test) (Dependent samples)

5.4 วิเคราะห์แบบสอบถามวัดความพึงพอใจในการเรียนรู้ เรื่อง การสานกระติบข้าวด้วยไม้ไผ่ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้สถิติพื้นฐาน คือ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

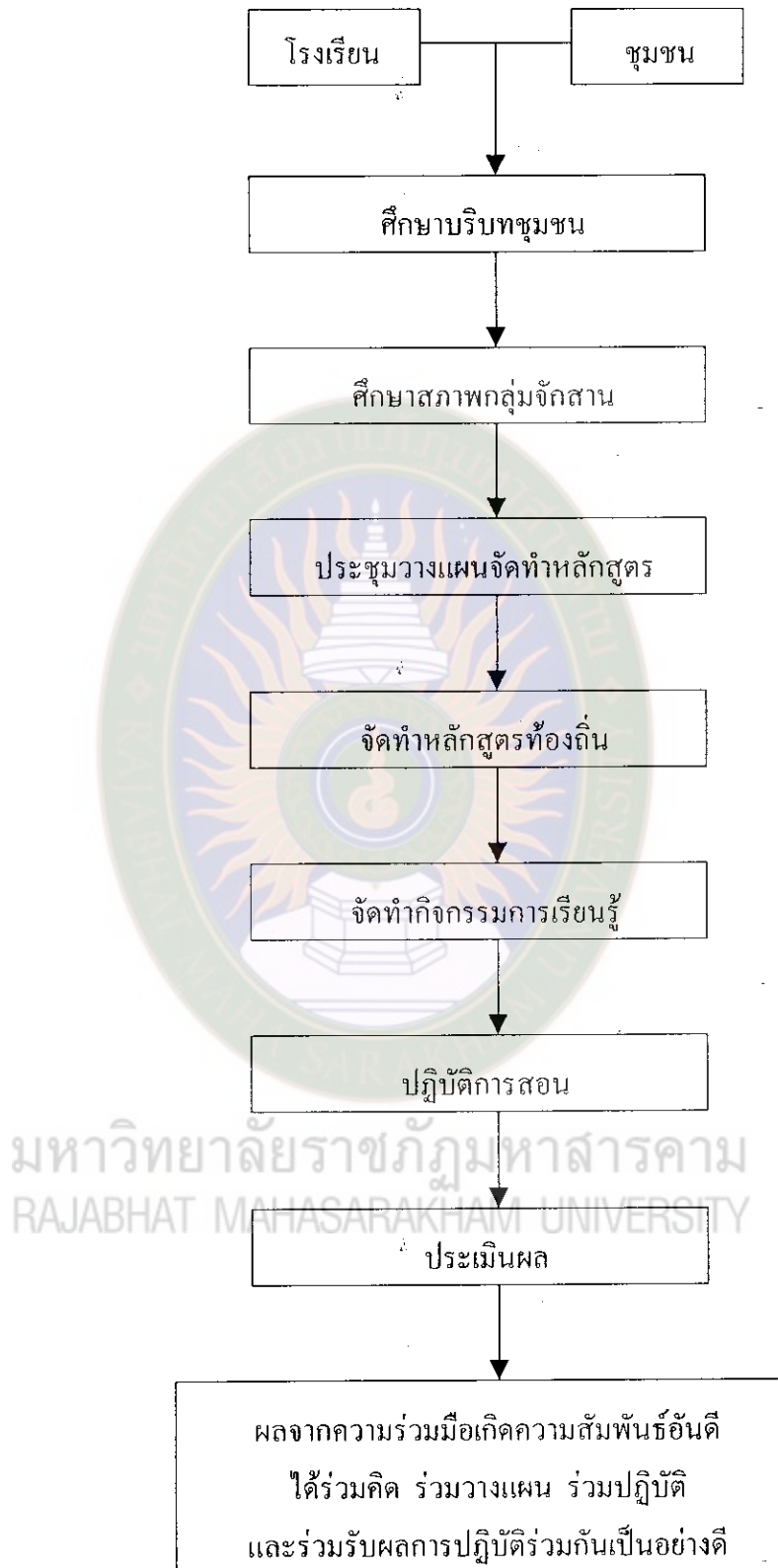
## 6. สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาค้นคว้าสรุปผลได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์หลักสูตรของผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งประเมิน 5 ด้าน คือ ด้านจุดประสงค์ โครงสร้าง/เนื้อหาของหลักสูตร อัตราเวลาเรียนของหลักสูตร กิจกรรมการเรียนการสอนของหลักสูตร และการวัดผลประเมินผลของหลักสูตร ปรากฏว่าหลักสูตรท้องถิ่นที่พัฒนาขึ้นมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.952 ซึ่งมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก
2. ผลการวิเคราะห์แผนการเรียนรู้ กลุ่มงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่อง การสานกระติบข้าวด้วยไม้ไผ่ ปรากฏว่า ผลการวิเคราะห์แผนการเรียนรู้เรื่องการสานกระติบข้าวด้วยไม้ไผ่ มีประสิทธิภาพเท่ากับ 86.91/85.00 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ ซึ่งหมายความว่าแผนการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ
3. ผลการวิเคราะห์แผนการเรียนรู้ เรื่อง การสานกระติบข้าวด้วยไม้ไผ่ ปรากฏว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการเรียนสูงกว่าก่อนการเรียน โดยใช้หลักสูตร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
4. ผลวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ เรื่องการสานกระติบข้าวด้วยไม้ไผ่ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.904 ซึ่งนักเรียนมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรอยู่ในระดับมาก แสดงว่าแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้ศึกษาค้นคว้าพัฒนาขึ้น มีความสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนอยู่ในระดับมาก

5. ผลวิเคราะห์ความพึงพอใจของครูท้องถิ่นที่มีต่อการสอนโดยใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการสานกระติบข้าวด้วยไม้ไผ่ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.519 ซึ่งมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงว่าแผนการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่นที่ผู้ศึกษาค้นคว้าพัฒนาขึ้น มีความสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นอยู่ในระดับมากที่สุด

6. ผลจากการศึกษารูปแบบของกระบวนการสร้างความร่วมมือ พบว่า การที่ให้ชุมชนมีส่วนร่วมตั้งแต่การศึกษาบริบทของชุมชน การร่วมพัฒนาหลักสูตร จัดแผนการเรียนรู้ จัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผลการเรียนรู้งานสานกระติบข้าวด้วยไม้ไผ่ โดยให้นักเรียนไปเรียนรู้ที่บ้านลุ่มพุก โดยแบ่งนักเรียนเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 5 คน ต่อ ครูท้องถิ่น 1 คน ไปเรียนในวันศุกร์ ตั้งแต่เวลา 13.00 น. ถึง 15.30 น. ทุกสัปดาห์ เป็นเวลา 21 ชั่วโมง ทำให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนและชุมชน นักเรียนและครูท้องถิ่น ผู้วิจัยและชุมชน มีการช่วยเหลือเกื้อกูล ได้ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ และร่วมรับผลการปฏิบัติเป็นอย่างดี จึงได้รูปแบบของกระบวนการสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชน ดังแผนภูมิที่ 6



แผนภูมิที่ 6 รูปแบบของกระบวนการสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชน

## 7. อภิปรายผล

7.1 ผลการประเมินหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการสานกระติบข้าวด้วยไม้ไผ่ โดยผู้เชี่ยวชาญก่อนที่จะนำหลักสูตรไปทดลองใช้ ผลปรากฏว่า มีค่าเฉลี่ย 3.952 ซึ่งสรุปได้ว่าผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นต่อหลักสูตรท้องถิ่นว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น ได้นำเอาทรัพยากรในท้องถิ่นมาใช้เป็นสื่อในการเรียนการสอน และเน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติจริง ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน ผู้ศึกษาค้นคว้าได้ดำเนินการตามกระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โดยเริ่มจากการสำรวจความต้องการของชุมชนในการถ่ายทอดภูมิปัญญาที่มีอยู่ จำนวน 32 คน และสำรวจความต้องการของนักเรียน จำนวน 269 คน ได้รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับบริบทของชุมชน เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับ วัสดุ อุปกรณ์ กระบวนการผลิตผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ โดยศึกษาจากผู้ชำนาญการ ปราชญ์ชาวบ้าน มาประมวลเขียนเป็นหลักสูตรท้องถิ่น แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบด้านภาษา เนื้อหา การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียน การวัดผลประเมินผล ปรับปรุงหลักสูตรแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตร แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะ จึงนำไปใช้กับนักเรียนกลุ่มทดลองโดยความร่วมมือกับครูท้องถิ่น บ้านลุมพุก ที่อาสาสอน นักเรียน โดยครูท้องถิ่นใช้วิธีการบรรยายสาธิต ทุกขั้นตอนตามกระบวนการจนสำเร็จเป็นชิ้นงาน ผลจากการทดลองสามารถพัฒนาผู้เรียนทั้ง 3 ด้าน คือ พุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย ผลการประเมินหลักสูตรท้องถิ่น สูงเกินเกณฑ์ที่กำหนด แสดงว่าการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการสานกระติบข้าวด้วยไม้ไผ่ โรงเรียนสามารถนำหลักสูตรไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนและท้องถิ่น จึงเป็นเหตุผลที่เชื่อมั่นได้ว่าหลักสูตรที่ผู้ศึกษาค้นคว้าพัฒนาขึ้น มีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตของสังคม เศรษฐกิจ และความต้องการของท้องถิ่นอย่างแท้จริง ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของมงคล แก้วพะเนาว์ (2545 : บทคัดย่อ) และ พูลศรี ศรีสมบุรณ์ (2545 : บทคัดย่อ) ซึ่งพบว่าหลักสูตรมีความเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรง สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน และกิจกรรมการเรียนการสอนมีความเหมาะสมกับผู้เรียนอยู่ในระดับมาก

7.2 ผลการประเมินประสิทธิภาพของแผนการเรียนรู้ เรื่องการสานกระติบข้าวด้วยไม้ไผ่ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 86.91/85.00 หมายความว่า นักเรียนทุกคนมีคะแนนเฉลี่ยจากการวัดผลระหว่างเรียน คิดเป็นร้อยละ 86.91 และคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนจากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน คิดเป็นร้อยละ 85 แสดงว่าหลักสูตรท้องถิ่นที่ผู้ศึกษาค้นคว้าสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นผลเนื่องมาจาก การตั้งผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการวัดผลประเมินผล โดยผู้วิจัยได้มุ่งเน้นให้ผู้เรียน ได้ใช้พฤติกรรมการเรียนรู้ในชั้นสูง เช่น การสาธิต การอธิบาย และได้ใช้ชนิดการเรียนรู้ที่อยู่ในระดับสูง เช่น การเรียนรู้ทักษะ การแก้ปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสงกรานต์ จำปาบุรี (2544 : บทคัดย่อ) กล่าวว่า หลักสูตรมีความเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรง สามารถนำไปใช้ในชีวิตรประจำวัน และกิจกรรมการเรียนการสอนมีความเหมาะสมกับผู้เรียนมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

7.3 แผนการเรียนรู้ เรื่องการสานกระติบข้าวด้วยไม้ไผ่ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน ได้ค่า  $t$  เท่ากับ 30.436 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า แผนการเรียนรู้ที่ผู้ศึกษาค้นคว้าสร้างขึ้นทำให้นักเรียนมี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง คิดเป็นร้อยละ 85 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสงกรานต์ จำปาบุรี (2544 : บทคัดย่อ) ที่พบว่านักเรียนที่เรียนจากแผนการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าเกณฑ์ การที่แผนการเรียนรู้ที่ผู้ศึกษาค้นคว้า สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ เนื่องมาจาก

1. แผนการเรียนรู้สร้างตามขั้นตอนและกระบวนการของกรมวิชาการ (2534 : 3-5) โดยศึกษาหลักสูตรและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแผนการเรียนรู้ และผ่านการพิจารณาเพื่อปรับปรุงแก้ไข จากอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข ซึ่งสอดคล้องกับ คำกล่าวของ สุชาดา วยวุฒิ (2539 : 3) ที่ว่า ในการสร้างแผนการเรียนรู้ครูจะต้องศึกษาอย่างกว้างขวาง และทำความเข้าใจอย่างเพียงพอที่จะทำแผนการเรียนรู้และมีการตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของขั้นตอนการสอนในแต่ละแผนการเรียนรู้โดยผู้เชี่ยวชาญ

2. แผนการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นมีรายละเอียดชัดเจนในด้านกิจกรรมของนักเรียน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีกิจกรรมให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติอย่างแท้จริง ทำให้นักเรียนเกิดความรู้สึกภูมิใจในผลงานของตน และได้มีส่วนร่วมกิจกรรมกลุ่มรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย นักเรียนได้เรียนรู้โดยกระบวนการกลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2536 : 133) ที่ว่าการเขียนแผนการเรียนรู้ที่ดีนั้น กิจกรรมการเรียนการสอนนั้นนักเรียน



เป็นผู้ปฏิบัติการสอนมากที่สุด ครูเพียงเป็นผู้คอยชี้แนะส่งเสริมหรือกระตุ้นให้กิจกรรมดำเนินตามความมุ่งหมาย เปิดโอกาสให้นักเรียนเป็นผู้ค้นหาคำตอบหรือทำสำเร็จด้วยตนเอง เน้นทักษะกระบวนการมุ่งให้นักเรียนรับรู้และนำไปใช้จริง เป็นกิจกรรมส่งเสริมและใช้วัสดุ อุปกรณ์ที่หาได้ในท้องถิ่น

7.4 ผลการวัดความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การสานกระติบข้าวด้วยไม้ไผ่ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีค่าเฉลี่ย 3.904 ซึ่งสรุปได้ว่า นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะ หลักสูตรท้องถิ่นที่ผู้ศึกษาค้นคว้าพัฒนาขึ้นร่วมกับชุมชนเป็นเรื่องที่น่าสนใจ จึงมีแรงจูงใจให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าและปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันและสามารถนำทรัพยากรในท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ นอกจากนี้กิจกรรมการเรียนการสอนยังส่งเสริมให้นักเรียนได้ร่วมวางแผนการทำงาน ทำงานเป็นกลุ่ม นักเรียนได้ปฏิบัติงานตามความสามารถของตนส่งผลให้นักเรียนพึงพอใจระดับมาก

7.5 ผลการวัดความพึงพอใจของครูท้องถิ่นที่มีต่อการสอน เรื่องการสานกระติบข้าวด้วยไม้ไผ่ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีค่าเฉลี่ย 4.519 ซึ่งสรุปได้ว่า ครูท้องถิ่นมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด อาจเป็นเพราะ หลักสูตรท้องถิ่นที่ผู้ศึกษาค้นคว้าพัฒนาขึ้นร่วมกับชุมชนเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นของหมู่บ้านลุมพุกที่ชาวบ้านภูมิใจมาก จึงเป็นแรงจูงใจให้ครูท้องถิ่นต้องการที่จะถ่ายทอดให้กับนักเรียน เพื่อเป็นการอนุรักษ์สืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นการสานกระติบข้าวให้คงอยู่ต่อไป จึงส่งผลให้ครูท้องถิ่นมีความพึงพอใจระดับมากที่สุด

7.6 ผลการวิเคราะห์กระบวนการสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกันทรวิชัยและชุมชนบ้านลุมพุก ตำบลโคกพระ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ปรากฏผลดังนี้

7.6.1 รูปแบบความร่วมมือระหว่างบ้านลุมพุกกับโรงเรียนกันทรวิชัย ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้แก่นักเรียน โดยนำนักเรียนจำนวน 40 คน ไปเรียนรู้ที่บ้านลุมพุก ณ ศาลาอเนกประสงค์ของหมู่บ้าน ในวันศุกร์ ตั้งแต่เวลา 13.00 – 15.30 น. มีครูท้องถิ่นจำนวน 8 คน ที่อาสาสอนนักเรียน ตลอดภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2547 สาเหตุที่เกิดความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชนเพราะ

- 1) นักเรียนต้องการเรียนรู้เรื่องการสานกระติบข้าวด้วยไม้ไผ่ ที่บ้านลุมพุก
- 2) ชุมชนต้องการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ให้กับนักเรียน

ได้รับทราบ

- 3) ชุมชนมีเวลาว่างหลังจากฤดูทำนา สามารถให้ความรู้กับนักเรียนได้

7.6.2 การทำงานร่วมกับชุมชน ผู้วิจัยและประชาชนในชุมชนมีพื้นฐานวัฒนธรรมเดียวกัน ได้แก่ เป็นคนท้องถิ่นเดียวกัน มีภาษาพูดเดียวกัน โดยเฉพาะภาษาถิ่นจะสื่อสารกันได้ง่าย เกิดความเข้าใจอันดีและทำงานร่วมกันอย่างราบรื่น

7.6.3 กระบวนการสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนก้นทรวงิชัยและชุมชน บ้านลุมพุก ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้แก่นักเรียน โดยผู้วิจัยได้ประสานระหว่างโรงเรียนก้นทรวงิชัยและชุมชนบ้านลุมพุก ซึ่งมีภูมิปัญญาที่น่าสนใจ คือ การสานกระติบข้าวด้วยไม้ไผ่ ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต่างให้ความร่วมมือ สวมักติในการทำกิจกรรมตามกระบวนการวิจัยเป็นอย่างดี ตั้งแต่การให้ข้อมูลประวัติความเป็นมาของการทำผลิตภัณฑ์การสานกระติบข้าวด้วยไม้ไผ่ การบริการจัดการ ขั้นตอนการสอน การจัดทำหลักสูตร การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ให้แก่นักเรียน การจัดนิทรรศการ ทุกคนทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องให้ความร่วมมือในกิจกรรมเป็นอย่างดี ผู้วิจัย ครูท้องถิ่น และนักเรียน มีความสุขในการทำกิจกรรม มีความพึงพอใจที่ดี ต่อผลการเรียนรู้ ได้ชิ้นงานออกมาเป็นรูปธรรมและเป็นไปตามความคาดหวังของผู้วิจัย กิจกรรมการเรียนรู้ในลักษณะนี้เป็นการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 29 ที่บัญญัติไว้ว่า ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น ๆ ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน โดยการ จัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน มีการแสวงหาความรู้ เลือกรูปแบบปัญหาและความต้องการ รวมทั้งวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนา ระหว่างชุมชน

7.6.4 งานวิจัยนี้ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้เรื่องการสานกระติบข้าวด้วยไม้ไผ่ โดยมีครูท้องถิ่น หรือครูชาวบ้านมาช่วยสอนนักเรียนสานกระติบข้าว โดยครูในโรงเรียนพานักเรียนไปเรียนรู้ที่หมู่บ้าน ได้ลงมือปฏิบัติทุกขั้นตอนจนทำสำเร็จ จะเห็นได้ว่าการเรียนรู้ การสานกระติบข้าวของนักเรียน เป็นการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชนทั้งในส่วนที่เป็นบุคคล หรือสถานที่ เป็นการเรียนรู้เรื่องที่ใกล้ตัว น่าสนใจ ได้ปฏิบัติจริงมีความหมายกับวิถีชีวิตของนักเรียนอย่างมาก สอดคล้องกับแนวคิดของ สุมน อมรวิวัฒน์ (2544 : 1-2) ที่กล่าวไว้ว่า ชุมชน และธรรมชาติเป็นชุมชนทรัพยากรที่เราสามารถค้นพบความรู้ได้ไม่รู้จักหมด เราเรียนรู้จากชุมชนในเรื่องต่าง ๆ มากมาย เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มคน ประเพณี วัฒนธรรม และ ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ ประเวศ วะสี (2543 : 60-61) ที่กล่าวว่า ในชุมชนมีผู้รู้ด้านต่าง ๆ มากมาย มากกว่าครูที่สอนท่องหนังสือ เช่น ผู้รู้ทางด้านเกษตรกรรม ปราชญ์ชาวบ้าน ฯลฯ ผู้นำชุมชนที่เป็นนักคิด นักศีลธรรม มีปัญญาและความดีมากกว่าใครต่อใคร ถ้าเปิดโรงเรียนสู่ชุมชนให้ทั้งครูและนักเรียนได้เรียนรู้จากครูในชุมชน จะทำให้การเรียนรู้เข้าไปเชื่อมโยงกับการ

ปฏิบัติจริงทำจริง เมื่อผู้รู้ในชุมชนเหล่านี้กลายเป็นครูก็จะเป็นการยกระดับคุณค่า ศักดิ์ศรีและความภูมิใจ เป็นการถักทอทางสังคม

7.6.5 กระบวนการสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกันทรวิชัยและชุมชนบ้านลุมพุก ในการจัดการเรียนรู้เรื่องการสานกระติบข้าวด้วยไม้ไผ่ ให้แก่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การเรียนรู้เรื่องการสานกระติบข้าวด้วยไม้ไผ่เป็นสื่อเพื่อสร้างความร่วมมือร่วมใจระหว่างโรงเรียนกันทรวิชัยและชุมชนบ้านลุมพุก ทำให้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการสานกระติบข้าวด้วยไม้ไผ่ หลักสูตรการสานกระติบข้าวด้วยไม้ไผ่ แผนการเรียนรู้ แผนการพัฒนาและผลงานนักเรียน ทุกขั้นตอนประสบความสำเร็จด้วยดี ทุกคนเต็มใจในการให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การให้ข้อมูล ประวัติความเป็นมาของกลุ่มจักสานบ้านลุมพุก ขั้นตอนการเตรียมเครื่องมือและอุปกรณ์ ขั้นตอนการสาน การกำหนดราคา การมาร่วมพิธีไหว้ครู การอาสาสอนนักเรียนทุกวันศุกร์ตลอดภาคเรียน การประเมินผลงานนักเรียน การจัดนิทรรศการ ทุกกิจกรรมของกระบวนการวิจัยทุกคนเต็มใจให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ครูท้องถิ่น ครูในโรงเรียน และนักเรียนมีความสุขในการเรียนการสอนในรูปแบบที่แปลกใหม่ไปจากเดิม ได้เรียนรู้จากครูท้องถิ่นในชุมชน ได้ปฏิบัติจริง ทำจริงทุกขั้นตอน

7.6.6 ผลของการวิจัยครั้งนี้ มีความครอบคลุมตามกระบวนการเรียนรู้ที่ใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ทำให้ได้รูปแบบความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกันทรวิชัยและชุมชนบ้านลุมพุกในการจัดการเรียนรู้ให้แก่นักเรียน ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับความเป็นมาของกลุ่มจักสานบ้านลุมพุก หลักสูตรท้องถิ่นการสานกระติบข้าวด้วยไม้ไผ่ แผนการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ของนักเรียนทั้งในด้านความรู้ ทักษะการปฏิบัติงาน ชี้นำงาน และเจตคติที่มีต่อการเรียนรู้

## 7.7 การเผยแพร่ผลงาน

ผลการเผยแพร่ผลงานวิจัยและผลงานของนักเรียน ดังนี้

7.7.1 วันที่ 17 กรกฎาคม 2547 จัดนิทรรศการวัน OPEN HOUSE ผู้วิจัยร่วมกับคณะครูโรงเรียนกันทรวิชัย ผู้ปกครองนักเรียนและชุมชนในอำเภอกันทรวิชัย จัดนิทรรศการระดับอำเภอ ผู้วิจัยและ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ได้นำผลงานกระติบข้าวของนักเรียน จัดแสดงผลงาน จัดบอร์ดความรู้เกี่ยวกับขั้นตอนการสาน สาธิตการสานกระติบข้าวให้กับบุคคลที่สนใจและจำหน่ายกระติบข้าว จัดนิทรรศการตลอดทั้งวัน มีผู้บริหาร คณะครู นักเรียน ชุมชน ประมาณ 1,000 คน ร่วมชมนิทรรศการในครั้งนี้

7.1.2 วันที่ 29-30 ธันวาคม 2547 จัดนิทรรศการวันเปิดประตูสู่ชุมชน โรงเรียนกันทรวิชัยร่วมกับชุมชนอำเภอกันทรวิชัย ผู้วิจัย นักเรียน ได้นำผลงานวิจัย ผลงานนักเรียน จัดบอร์ด สาธิต แสดงผลงาน จัดจำหน่ายผลงานนักเรียน มีผู้เข้าชมนิทรรศการ ประมาณ 1,500 คน

7.1.3 วันที่ 4 มกราคม 2548 เผยแพร่ผลงานวิจัยทางอินเทอร์เน็ต  
<http://school.obec.go.th/kantara>

7.1.4 วันที่ 11 – 13 มกราคม 2548 มหกรรมเปิดโลกการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 จัดที่โรงเรียนสารคามพิทยาคม โรงเรียนในศูนย์เครือข่ายร่วมจัดนิทรรศการการศึกษา ผู้วิจัย นักเรียน ครู อาจารย์โรงเรียนกันทรวิชัยร่วมจัดนิทรรศการในครั้งนี้ มีผู้เข้าเยี่ยมชมงานตลอดทั้ง 3 วัน ประมาณ 10,000 คน

ผลจากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีการครอบคลุมตามกระบวนการเรียนรู้ที่ใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ทำให้ได้รูปแบบความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกันทรวิชัยและชุมชนบ้านคูมุกในการจัดการเรียนรู้ให้แก่ นักเรียน ได้นำผลงานนักเรียน ผลงานวิจัยไปเผยแพร่ให้บุคคลอื่นได้รับรู้ ความคิดเห็นของบุคคลที่เข้ามาชมนิทรรศการผลงานนักเรียนในโครงการวิจัย ทุกคนชื่นชมว่าเป็นโครงการวิจัยที่ดี เป็นตัวอย่างที่ดีในการจัดการเรียนรู้ตามแนวปฏิรูปการเรียนรู้ที่เห็นได้ชัดเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน เป็นการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนที่สมบูรณ์ โรงเรียนต่าง ๆ จะนำไปเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้แก่ นักเรียน ในโอกาสต่อไป

## 8. ข้อเสนอแนะ

### 8.1 ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

8.1.1 ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้อง ควรสนับสนุนให้ครูผู้สอนกลุ่มงานอาชีพและเทคโนโลยี ในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 และระดับอื่น ๆ ที่มีสภาพแวดล้อมที่คล้ายกัน ทั้งด้านทรัพยากรที่เป็นธรรมชาติและทรัพยากรบุคคลได้นำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละระดับชั้น โดยแบ่งเนื้อหาของหลักสูตรให้เหมาะสมกับความสามารถของระดับชั้น และมีความต่อเนื่องเพื่อให้นักเรียนสามารถเกิดความชำนาญและพัฒนางานเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้ยังสามารถนำความรู้และประสบการณ์ไปใช้ในการประกอบอาชีพได้

8.1.2 ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน ควรให้ความสำคัญในการปฏิบัติอย่างจริงจัง ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โดยจัดประชุมผู้ปกครองนักเรียน เพื่อหาแนวทางในการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของท้องถิ่นตนเอง ให้สอดคล้องกับสภาพชีวิต เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของคนในท้องถิ่นให้ดีขึ้นต่อไป

8.1.3 ครูผู้สอนหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การสานกระติบข้าวด้วยไม้ไผ่ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ควรเป็นผู้สนใจในเรื่องนี้ ศึกษาขั้นตอน วิธีดำเนินการให้เข้าใจอย่างแจ่มแจ้งชัดเจน และปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาพพื้นฐานของผู้เรียนก่อนจะนำหลักสูตรไปใช้

8.1.4 ครูผู้สอนควรได้ฝึกการสานกระติบข้าวด้วยไม้ไผ่ ตามขั้นตอนต่าง ๆ ให้เกิดความชำนาญและยังสามารถออกแบบได้ตามต้องการ จึงนำไปสอนตามแผนการเรียนรู้ เพื่อความต่อเนื่องในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

8.1.5 นักเรียนที่เรียนตามหลักสูตรนี้ จะต้องเป็นคนที่มีความอดทน ขยัน ประณีต มีความพยายามที่จะศึกษาอย่างมากจึงจะบรรลุตามเป้าหมาย

8.1.6 ควรมีการศึกษาวิจัยรูปแบบความร่วมมือระหว่าง โรงเรียนและชุมชนในกรณีการเรียนรู้ในสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ในทุกระดับชั้น เพื่อส่งเสริมให้บุคคล องค์กรต่าง ๆ เป็นบุคคลและสังคมแห่งการเรียนรู้อย่างแท้จริง

8.1.7 หน่วยงาน องค์กร สถาบันที่เกี่ยวข้อง ควรจัดอบรมให้แก่ผู้บริหาร ครูผู้สอน นำกระบวนการวิจัยหลากหลายรูปแบบไปใช้ในกระบวนการทำงาน การเรียนการสอน อันจะเกิดความสมบูรณ์ในการปฏิรูปการเรียนรู้ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542

8.1.8 กรณีที่ผู้วิจัยเป็นบุคคลภายนอกชุมชน ถ้าหากนักวิจัยมีภาษาและวัฒนธรรมเดียวกับชุมชนที่ศึกษาวิจัย จะทำให้ง่ายแก่การสื่อสาร สร้างความเข้าใจ ทำให้การทำงานสำเร็จลุล่วงด้วยดี

8.1.9 การทำงานร่วมกับชุมชนในระดับรากหญ้า ต้องให้เกิดรอยยิ้ม ให้กำลังใจ เมื่อทำงานร่วมกัน สิ่งสำคัญของคนไทย คือ การได้รับยกย่องว่าเป็นคนดี เป็นคนที่มีคุณค่าต่อสังคม เงินทองของรางวัลเป็นสิ่งที่มีความสำคัญรองลงไป ชื่อเสียงที่ดีจาดสังคม ชาวบ้านแม้ว่าความรู้เชิงวิชาการจะน้อย แต่ประสบการณ์และสติปัญญา ภูมิปัญญาที่ใช้ในการดำเนินชีวิตสะสมไว้มาก การให้ออกาสประชาชนในระดับรากหญ้าหรือทุกระดับเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของส่วนรวม จึงเป็นสิ่งที่ควรอย่างยิ่งที่น่าจะทำให้ทุกคน ทุกวัย ร่วมคิดร่วมทำ จะเป็นการขับเคลื่อนพลังของชุมชนได้ไม่ยาก แต่เกิดคุณค่าต่อทุกคนทุกฝ่าย โดยเฉพาะต่อสังคมและประเทศชาติ อย่างมหาศาล ทำให้คนในชุมชนอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขและสร้างสรรค์อย่างแท้จริง

8.1.10 ครู อาจารย์ที่สอน ต้องเป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ดี มีความอดทน เสียสละ อุทิศตนเพื่อการจัดการเรียนการสอนให้เกิดความต่อเนื่อง เพราะผู้เรียนคือนักเรียนที่ยังไม่เคยมี ประสบการณ์ด้านการสานกระติบข้าว ต้องคอยกระตุ้นและให้กำลังใจจึงจะทำให้ผลงานสำเร็จ

## 8.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

8.2.1 ควรส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มการงานอาชีพ และเทคโนโลยี ให้หลากหลาย และเหมาะสมกับสภาพความต้องการของแต่ละท้องถิ่น

8.2.2 ควรมีการทำวิจัย เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โดยใช้กระบวนการ สร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชน ในเรื่องที่เป็นเอกลักษณ์ประจำท้องถิ่นอื่น ๆ เพื่อพัฒนา ปรับปรุง อนุรักษ์ สืบทอดแก่คนรุ่นหลัง

8.2.3 ผู้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ควรเป็นผู้ที่สนใจในเรื่อง ที่จะทำอย่างแท้จริง จึงจะทำให้การพัฒนาหลักสูตรนั้น ๆ มีความสมบูรณ์และมีคุณภาพ อย่างแท้จริง

8.2.4 ควรมีการศึกษาค้นคว้า พัฒนารูปแบบและวิธีการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนของหลักสูตรท้องถิ่น ในรูปแบบอื่น ๆ เพื่อให้สอดคล้อง เหมาะสม และสร้างความสนใจ ของผู้เรียน โดยให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มาก

8.2.5 ควรมีการศึกษาค้นคว้า การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในเรื่องที่สามารถนำไป ประยุกต์ใช้ได้จริงในชีวิตประจำวันของแต่ละท้องถิ่น เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และส่งเสริม ให้ชุมชนได้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน